

OBSAH

O autorech	9
Seznam zkratk	12
Role judikatury v právním řádu (namísto předmluvy)	15
Úvodem	19
1. VÝZNAM JUDIKATURY V KONTINENTÁLNÍM PRÁVU	23
1.1. Historie soudcovského práva v kontinentální Evropě	23
1.2. Vysvětlení expanze soudcovského práva ve 20. století	28
1.3. Současné pokusy popsat význam judikatury v kontinentálním právu	32
1.4. Kontinentální přístup k otázce závaznosti judikatury	36
2. PRECEDENT V TRADICI COMMON LAW	41
2.1. Common law	41
2.2. Závaznost precedentu	46
2.2.1. Kdo rozhodnutí vydal: závazný a přesvědčivý precedent	47
2.2.2. Která část rozhodnutí: ratio decidendi a obiter dicta	52
2.3. Práce s precedentem	56
2.4. Volnost a svázanost precedentem v tradici common law	60
3. ROLE JUDIKATURY V COMMON LAW A NA EVROPSKÉM KONTINENTU:	
SROVNÁNÍ A ROZDÍLY	63
3.1. Odlišné chápání závaznosti	64
3.2. Odlišná koncepce práva a jeho pramenů	66
3.3. Právní jistota dosahovaná jiným způsobem	68
3.4. Odlišné funkce nejvyšších soudů: prospektivní a retrospektivní rozhodování	70
3.5. Shrnutí podaných argumentů	74
4. POŽADAVKY EVROPSKÉ ÚMLUVY O LIDSKÝCH PRÁVECH	
KLADENÉ NA VNITROSTÁTNÍ JUDIKATURU	75
4.1. Původní (přímé) požadavky	76
4.1.1. Právo na veřejné vyhlášení rozhodnutí soudu	76
4.1.2. Právo na odůvodnění rozhodnutí soudu	81
4.1.3. Právo na konzistentní judikaturu soudů	86
4.1.4. Jiné požadavky	90
4.2. Odvozené (nepřímé) požadavky	91
4.2.1. Judikatura jako součást zákonného základu pro zásah do práv a svobod zaručených Úmluvou	91
4.2.2. Judikatura jako důkaz účinnosti vnitrostátního prostředku nápravy	96

5. ROLE JUDIKATURY V ČESKÉM PRÁVU	101
5.1. Druhy závaznosti soudního rozhodnutí v českém právu	102
5.1.1. Výrok nálezů Ústavního soudu, kterým je zrušen právní předpis (obecná derogační norma)	102
5.1.2. Závaznost soudního rozhodnutí v individuální kauze	103
5.1.3. Závaznost precedentního charakteru: obecný normativní význam judikatury	107
5.2. Normativní význam judikatury vyšších soudů, především Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, v českém právním řádu	108
5.2.1. Normativní síla judikatury	112
5.2.2. Judikatura jako podpůrný nebo ilustrativní argument	117
5.3. Závaznost judikatury Ústavního soudu	119
5.4. Faktory ospravedlňující nahrazení starého právního názoru právním názorem novým (změna judikatury)	120
5.5. Institucionalizovaná změna právního názoru vrcholných soudů	127
5.6. Stanoviska Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu	131
5.7. Prospektivní (precedentní) a retrospektivní judikování Nejvyššího soudu	134
5.7.1. Ústavní soud a omezování prospektivní funkce nejvyšších soudů	138
5.7.2. Pokus o mapování důvodů judikatury Ústavního soudu popírající prospektivitu judikatury Nejvyššího soudu	144
6. ČASOVÁ PŮSOBNOST JUDIKATURY	147
6.1. Retrospektivita a prospektivita soudcovského práva	149
6.2. Intertemporalita judikatorních odklonů v české praxi	154
6.2.1. Závaznost kasačního rozhodnutí ve vztahu k pozdějším judikatorním posunům téhož kasačního soudu	155
6.2.2. Judikatorní odklony a jejich intertemporalita obecně	159
6.3. Intertemporalita judikatorních odklonů v rozhodovací praxi Nejvyššího správního soudu	162
6.4. Temporální dopady zrušení právního předpisu Ústavním soudem	165
6.4.1. Ústavní soud zruší právní předpis a současně posune okamžik vykonatelnosti nálezů do budoucna	166
6.4.2. Rozhodování obecných soudů v dřívějších kauzách po vydání derogačního nálezů	168
6.4.3. Pravomocné rozhodnutí orgánu veřejné moci, které aplikovalo zákon zrušený později Ústavním soudem jako protiústavní	171
7. ARGUMENTACE A CITACE JUDIKATURY SOUDEM A ADVOKÁTEM	175
7.1. Zná soud judikaturu? K roli soudce a advokáta při argumentaci judikaturou	175
7.1.1. Vševedoucí soud a typy právního diskurzu	176
7.1.2. Rozsah zásady iura novit curia dnes	178
7.1.3. Advokát a argumentace judikaturou	181
7.1.4. Argumentace judikaturou unijních soudů	183

7.2. Právní věty a jejich význam v argumentaci judikaturou	185
7.3. Kazuistický pozitivismus, judikatorní koláže a další nešvary	190
7.4. Citace judikatury	193
7.4.1. Neurčité a vágní odkazy na judikatury	195
7.4.2. Argumentace nepublikovanou judikaturou	196
7.4.3. Příklady zahraničních citačních standardů judikatury	200
7.5. Jak citovat judikaturu: stručný návod	202
7.5.1. Ústavní soud	202
7.5.2. Nejvyšší soud	203
7.5.3. Nejvyšší správní soud	204
7.5.4. Jiné české soudy	204
7.5.5. Evropské soudy	205
7.5.6. Citace judikatury jiných států	205
7.5.7. Shrnutí	207
8. PUBLIKACE JUDIKATURY	209
8.1. Způsob publikace judikatury jako zrcadlo doby	210
8.1.1. Publikace judikatury před rokem 1948	210
8.1.2. Centralizovaná pravda: publikace judikatury v letech 1948–1989	214
8.1.3. Publikace judikatury po roce 1989	216
8.2. Elektronická publikace judikatury: změna pouze nosiče, nebo i přístupu?	218
8.3. Publikace judikatury v České republice: přetrvávající otázky	221
8.3.1. Anonymizace	222
8.3.2. Míra vhodné editace publikované judikatury	226
8.3.3. Informační zahlcení	227
9. INFORMAČNÍ SYSTÉMY PRO PRÁCI S JUDIKATUROU:	
AUTOMATIZOVANÉ ZPRACOVÁNÍ JUDIKATURY	231
9.1. Judikatura jako právní informace	231
9.2. Editace judikatury	233
9.3. Komprimace judikatury	238
9.4. Indexace judikatury	240
9.5. Poznámka ke struktuře rozhodnutí a formálním standardům	245
9.6. Možnosti evidenčních systémů	247
9.7. Shrnutí	252
10. VYHLEDÁVÁNÍ VE VYBRANÝCH INFORMAČNÍCH SYSTÉMECH	
PRO PRÁCI S JUDIKATUROU	253
10.1. Ústavní soud – NALUS	253
10.2. Nejvyšší soud	260
10.3. Evidenční systém judikatury vrchních a krajských soudů	264
10.4. Nejvyšší správní soud	265
10.5. Soudní dvůr Evropské unie – CURIA	270
10.6. Vyhledávač EUR-lex	273
10.7. Evropský soud pro lidská práva – HUDOC	280

11. JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE	285
11.1. Unijní soudy a Soudní dvůr Evropské unie	286
11.2. Rozsudek Soudního dvora	289
11.2.1. Struktura rozsudku	289
11.2.2. Styl odůvodnění	294
11.2.3. Citace rozhodnutí unijních soudů	296
11.3. Stanovisko generálního advokáta	299
11.4. Závaznost judikatury Soudního dvora pro vnitrostátní soudy	303
12. JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA	307
12.1. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva	308
12.2. Rozhodnutí ESLP v právních řádech smluvních stran	312
12.2.1. Výkon jednotlivých rozhodnutí	313
12.2.2. Širší závaznost judikatury	314
12.2.3. Závaznost judikatury ESLP v právu vybraných smluvních stran	316
12.3. Judikatura ESLP v českém právu	320
12.3.1. Postavení Evropské úmluvy v českém právu	320
12.3.2. Postavení judikatury ESLP pohledem českých soudů	324
12.4. Použití judikatury ESLP ve vnitrostátní praxi	327
13. JUDIKATURA V ÚSTAVNÍM PRÁVU	333
13.1. Formy rozhodování Ústavního soudu a rozhodovací tělesa	334
13.1.1. Způsoby rozhodování Ústavního soudu	334
13.1.2. Volba způsobu rozhodování	336
13.1.3. Odlišné stanovisko	338
13.1.4. Rozhodovací tělesa	341
13.2. Rozhodnutí Ústavního soudu z hlediska formy	342
13.2.1. Úprava	343
13.2.2. Struktura	343
13.2.3. Jazyk	344
13.3. Práce s prameny	346
13.3.1. Práce Ústavního soudu s vlastní judikaturou	346
13.3.2. Práce s judikaturou obecných soudů	348
13.3.3. Práce s judikaturou zahraničních soudů	349
13.3.4. Práce s judikaturou mezinárodních soudů	350
13.3.5. Práce s literaturou	351
13.3.6. Dopad práce s prameny na argumentaci účastníků řízení	353
13.4. Závaznost judikatury Ústavního soudu	353
13.4.1. Interní (horizontální) závaznost judikatury Ústavního soudu	354
Res iudicata	354
„Vnitřní“ precedenční účinky rozhodnutí	355
Pravá změna judikatury	356
Nepravá změna judikatury	359

13.4.2. Externí (vertikální) závaznost judikatury Ústavního soudu	364
Závaznost v konkrétní věci	364
Precedenční závaznost	365
Následky nerespektování (precedenční) závaznosti	372
Interpretativní výroky a jejich vztah k závaznosti judikatury Ústavního soudu	373
13.4.3. K intertemporálním účinkům změny judikatury Ústavního soudu	373
14. JUDIKATURA VE SPRÁVNÍM PRÁVU	377
14.1. Postavení správního soudnictví a formy rozhodování	381
14.2. Způsoby sjednocování rozhodovací činnosti	383
14.2.1. Rozšířený a „superrozšířený“ senát	384
14.2.2. Zásadní usnesení	389
14.2.3. Stanoviska	390
14.3. Systém publikace rozhodnutí	391
14.4. Vztah k ostatním vrcholným soudům	393
14.4.1. Vztah k Nejvyššímu soudu	393
14.4.2. Vztah k Ústavnímu soudu	395
14.5. Vztah k mezinárodnímu a evropskému právu	405
14.5.1. Vztah k unijnímu právu a judikatuře Soudního dvora EU	406
14.5.2. Vztah k Evropskému soudu pro lidská práva	408
14.5.3. Vztah k dalším pramenům mezinárodního práva	410
14.5.4. Vztah k judikatuře zahraničních soudů	412
14.6. Typické oblasti rozhodovací činnosti	414
15. JUDIKATURA V OBČANSKÉM A OBCHODNÍM PRÁVU	417
15.1. Sjednocování rozporné judikatury nižších soudů a Nejvyššího soudu	419
15.1.1. Institucionalizovaná změna právního názoru Nejvyššího soudu	420
15.1.2. Příklady kauz řešených velkým senátem	424
15.1.3. Změna právního názoru cestou odlišení skutkových okolností	426
15.1.4. Změna právního názoru mimo institucionalizovanou cestu	427
15.1.5. Stanoviska Nejvyššího soudu	458
15.2. Systém publikace judikatury	429
15.2.1. Zpřístupnění judikatury prostřednictvím internetu	432
15.2.2. Citace judikatury a práce s ní	432
15.2.3. Judikatura z let 1948–1989	434
15.2.4. Judikatura z doby před rokem 1948	435
15.3. Práce s judikaturou a právem Evropské unie	435
15.4. Práce s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva	438
15.5. Srovnávací právo	441
15.6. Právo mezinárodní a unifikační	442
15.7. Argumentace právní doktrínou	443
15.8. Vztah obecných soudů a Ústavního soudu	444

16. JUDIKATURA V TRESTNÍM PRÁVU	449
16.1. Rozhodování trestních soudů v historických souvislostech	451
16.1.1. Evropský rozměr	451
16.1.2. Český a československý rozměr	453
16.2. Formy rozhodování trestních soudů	455
16.2.1. Formy soudních rozhodnutí	456
16.2.2. Náležitosti soudních rozhodnutí	457
16.2.3. Problematika utajování odlišného názoru v trestních věcech	458
16.3. Prameny trestní judikatury	459
16.3.1. Periodické tituly	460
16.3.2. Neperiodické tituly	462
16.3.3. Internetové zdroje	463
16.3.4. Problematika anonymizace trestních judikátů	464
16.4. Judikatura obecných soudů v trestních věcech	465
16.4.1. Judikatura trestního kolegia Nejvyššího soudu	465
Sjednací stanoviska	466
Stížnost pro porušení zákona	469
Dovolání	471
16.4.2. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu	473
16.5. Judikatura Ústavního soudu v trestních věcech	474
16.5.1. Příklady judikatorní interakce Ústavního soudu a Nejvyššího soudu	478
16.6. Používání judikatury a argumentace judikaturou v trestněprávní praxi	481
16.6.1. Práce soudů s judikaturou a jinými prameny	482
16.6.2. Práce procesních stran s judikaturou	483
16.6.3. Vědecká a pedagogická práce s trestní judikaturou	485
16.7. Několik kritických poznámek k současné judikatuře trestních soudů	485
Resumé	488
Rejstřík	491